

FRAZEMI V LITERARNIH DELIH DESE MUCK

TJAŠA MARKEŽIČ^{1,2}

¹ Prva gimnazija Maribor, Maribor, Slovenija

tjasa.markecic@prva-gimnazija.org

² Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Maribor, Slovenija

tjasa.markecic1@guest.um.si

Prispevek osvetljuje rabo frazemov v petih mladinskih delih Dese Muck, nominiranih za večernico oz. z njo nagrajenih. Po analizi gradiva ugotavljamo, da so zbrani frazemi označeni z različnimi kvalifikatorji in izvirno zelo raznoliki, pomembno pa pripomorejo k humorju ali ironiji, karakterizaciji likov in čustveni stopnjevanosti.

DOI

[https://doi.org/
10.18690/um.pef.3.2026.11](https://doi.org/10.18690/um.pef.3.2026.11)

ISBN

978-961-299-180-7

Ključne besede:

mladinska književnost,
Desa Muck,
slovenščina,
frazologija,
frazemi

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.pef.3.2026.11](https://doi.org/10.18690/um.pef.3.2026.11)

ISBN
978-961-299-180-7

Keywords:
youth literature,
Desa Muck,
Slovenian,
phraseology,
idioms

IDIOMS IN THE LITERARY WORKS OF DESA MUCK

TJAŠA MARKEŽIČ^{1,2}

¹ Prva gimnazija Maribor, Maribor, Slovenija
tjasa.markezcic@prva-gimnazija.org

² University of Maribor, Faculty of Arts, Maribor, Slovenija
tjasa.markezcic1@guest.um.si

This article explores the use of idioms in five works of young adult literature by Desa Muck that were nominated for or received the Večernica Award. The analysis reveals that the identified idioms are associated with a range of stylistic markers and are highly diverse in terms of their origins. Moreover, they play an important role in creating humour and irony, characterising literary figures, and enhancing the emotional expressiveness of the narratives.

University of Maribor Press

1 Uvod

Desa Muck že vrsto let velja za eno najbolj branih slovenskih avtoric; njena priljubljenost med mladimi bralci se med drugim kaže v akciji Moja najljubša knjiga, v kateri otroci glasujejo za najbolj priljubljeno knjigo sezone. Za njena literarna dela velja, da jih zaradi njihove sproščene dikcije, neposrednega govora o stvareh, ki določajo izkustveni svet sodobnega mladostnika, ter celo tabu tem mladi bralci obožujejo (Saksida 1998: 107–109). V svojih delih namreč med drugim tematizira drugačnost, mladostniško stisko, hrepenenje in ljubezen; spretno povezuje napetost, humor in probleme mladostnikov v času odraščanja, ki se najbolj kažejo v odnosu do odraslih (staršev, učiteljev ...) (Lutar Ivanc 2006: 277). Prav zaradi priljubljenosti avtorice smo se v pričujočem prispevku osredotočili na jezikovne posebnosti njenih besedil, natančneje na rabo frazemov in njihovo vlogo v konkretnih literarnih delih.

2 O avtorici

Desa Muck (1955) ima status svobodne umetnice; po letu 1982 je začela aktivno nastopati v reklamah in filmih, napisala je okrog sto ljubezenskih zgodb za *Anteno*, sodelovala s *Pisanim listom*, bila urednica najstniške revije *Firbec*, nastopala je tudi v televizijski oddaji *Zoom*. Leta 1988 je dobila literarno nagrado za mladinsko radijsko igro *Kdo je ubil zmaja*, leta 1992 pa za mladinsko radijsko igro *Radijski škrat Lojze*. Leta 1998 je za knjigo *Lažniva Suzi* prejela nagrado večernica za najboljšo slovensko mladinsko literarno delo v letu 1997, leta 2002 pa Levstikovo nagrado za zbirko *Anica*, za katero je prejela še častno plaketo IBBY. Piše tudi prozo in dramatiko za odrasle, dramatiko za najstnike in filmske scenarije za otroke in odrasle. Njena mladinska dela so prevedena v hrvaščino in nemščino, odlomek iz književnega dela *Blazno resno zadet* je uvrščen v angleško antologijo iz leta 2004 (ponatis 2007) z naslovom *Tales Growing Up into Secrets (Seriously Stoned)*, odlomek iz dela *Lažniva Suzi* pa je uvrščen v hrvaško antologijo sodobne slovenske mladinske književnosti z naslovom *Priče izrasle u tajne* (2006). Izdala je tudi dva odmevna romana za odrasle, *Panika* in *Peskovnik Boga Otroka* (Haramija 2009: 96–97).

3 Frazemi v slovenskem jeziku

Frazeologija v slovenskem jezikoslovju pomeni dvoje: je veda o frazeoloških enotah, hkrati pa je tudi skupek vseh frazeoloških enot (Toporišič 1973/74: 273). Kot osnovna enota frazeologije se je uveljavil termin frazem; Keber ga v *Slovarju slovenskih*

frazemov razlaga kot stalno besedno zvezo, katere pomen ni ali je samo delno ugotovljiv iz pomenov njegovih sestavin in ima praviloma stalno in samo omejeno spremenljivo sestavo. Za večino frazemov so značilni slikovitost, ekspresivna funkcija in konotativni pomen, najpogosteje negativni (Fink 2006: 5).

Po obliki so frazemi nestavčni (besednozvezni) in stavčni. V pričujočem prispevku se osredotočamo na nestavčne frazeme, ki jih po Kržišnik (1994: 91) lahko dalje razvrstimo vzporedno z besednimi vrstami na samostalniške (*mož beseda*), pridevniške (*kot iz škatlice*), prislovne (*na vse kriplje*), glagolske (*pustiti na cedilu*). Frazemi so tudi izvorno zelo raznoliki; lahko so prevzeti iz grško-rimske kulture (npr. *trpeti Tantalove muke*), iz krščanstva ali bibličnih prizorov (npr. *biti v Adamovem kostumu*), iz književnosti oz. literarnih del (npr. *boriti se z mlino na veter*), lahko so zgodovinskega izvora (npr. *odkriti Ameriko*) ali pa izhajajo iz vsakdanjega življenja (npr. *na stara leta*) (Zeronikova 2009, str. 14–15).

4 Frazemi v izbranih literarnih delih

Frazeme smo analizirali v petih književnih besedilih, ki so bila nominirana za večernico ali z njo nagrajena: v fantastičnem romanu oz. romantični grozljivki *Kremplin* (nominacija za večernico 1997), v realističnem romanu *Lažniva Suzi* (prejem večernice 1998) in v treh knjigah iz zbirke *Anica*: *Anica in zajček* (nominacija za večernico 2002), *Anica in velike skrbi* (nominacija 2004), *Anica in velika skrivnost* (nominacija 2005).

Pri razvrščanju frazemov glede na izvor smo upoštevali klasifikacijo Erike Kržišnik (1994: 91; 1998: 58–59) in Irene Stramljič Breznik (1999: 264–272). Glede na podatke o izvoru, zabeležene v slovarskih sestavkih Kebrovega *Slovarja slovenskih frazemov*, smo frazeme razporejali v že našteje skupine. Pri zbranih frazemih smo opazovali tudi kvalifikatorje, nato pa smo jih razporedili še po obliki, upoštevajoč besedne vrste. Posebno pozornost smo namenili njihovi vlogi v posameznih besedilih.

4.1 Roman *Kremplin* (1996)

Roman se začne in konča ob književnem liku dečka Darijana, ki je oslepel zaradi vnetja oči. Zato si Darijan ustvari svoj svet barv in podob: svet literature, domišljije. Spremeni se tudi njegov način komuniciranja z okolico: le-to prepozna po vonju

in s tipom. Darijan je torej drugačen, je posebnnej; podoben mu je fantastični lik Kremplina: oba sta brez očeta, obdarjena sta s posebno senzibilnostjo in sposobnostmi, tudi Kremplin postane »ujetnik teme«, ko je zaprt v gradu, oba pa sta ključna nosilca dogajanja v romanu (Saksida 1998: 107–109). V sodobnosti je Kremplin izganjalec duhov in zlih sil. Na pomoč ga pokliče gospa Petek, saj se njej in sinu Darijanu začnejo dogajati nenavadne stvari. Že ob prvem obisku pri Petkovih začne Kremplin razlagati svojo življenjsko zgodbo. Pripoveduje o Evelin, njenih prevarah in svojem hrepenenju po njej. Gotska zgodba se na mestu, ko začne Kremplin razlagati o svojem prvem stiku z eliksirjem mladosti, spremeni v vampirsko zgodbo: Kremplin in Evelin se znajdeta v gradu, kjer živijo Sinuhe, njegova žena in hči. Z eliksirjem življenja, ki ga morajo zaužiti vsakih sto petdeset let, so preživel že od davnih Teb. Sinuhova hči Gise se zalubi v Kremplina, zato mu podari najpomembnejše znanje: nauči ga brati. Ko Sinuhe in njegova žena umreta v napadu na grad, Sinuhe prosi Kremplina, naj skrbi za njegovo hčer, zato ga nauči postopka, imenovanega preporod (postopek ohranjanja življenja); prvič ga izvede na Kremplinu. Bežeče zajamejo sovražniki in Gise se žrtvuje za Kremplina: zamenja ga v ječi, ker ve, da je njeno življenje brez staršev in pri razpadajočem truplu ničvredno. Pri šestindvajsetih letih se Kremplin zalubi v deset let mlajšo Evelin; je edina, ki ji Kremplin da eliksir in jo pripelje iz svojega časa, vsi drugi umrejo naravne smrti in ne poznajo Kremplinove skrivnosti. Ko bi morala Evelin vzeti eliksir tretjič, ji ga Kremplin ne da, ker je spoznal njeno zlobo. Zgodba se zaključi v sodobnosti: Kremplin pred svojo smrtjo izroči eliksir in navodila Darijanu, prepusti mu odločitev, ali bo želel večno živeti (Haramija 2009: 107–109). Roman se konča z napovedjo Darijanove poti v odraslost, ki pomeni predvsem odločanje o stvareh, ki nam lahko za vedno spremenijo življenje. Roman torej tematizira človeško hrepenenje, iskanje višjega smisla ter usodo »drugačnih« (Saksida 1998: 107–109).

4.1.1 Izvor frazemov

Frazemi, ki izvirajo iz vsakdanjega življenja in človekovih izkušenj: *odnesti kaj v grob [s seboj]*, *iméti [svoje] prste vmes*, *belíti si glávo [s čim]*, *kot stréla z jásnega [nebá]*, *jasno kot beli dan*, *kubati mulo*, *močan kot vol*, *tla se zamájajo [pod nogami]* *komu*, *biti na milost in nemilost izročén komu*, *[níti] lasú ne skrivíti kómu*, *biti bogu za hrbtom*, *po mili volji*, *rdeč kakor mak*, *vedeti, koliko je ura*, *priiti komu do živéga*, *izgubiti glavo*, *biti v godlji*, *tema kot v rogu*, *ohraniti mirno kri*, *ne iméti pójma [o čém]*, *narediti križ čez koga/kaj*, *lagati kot pes [teče]*, *spraviti koga ob živce*, *igrati se s kom kot mačka z mišjo*, *prekrižati komu načrte*, *spraviti koga s pota*, *priiti na*

slab glas, zganjati cirkus, vleči na ušesa, smola se ga drži, ima smolo, mešati komu štrene, cel cirkus, priti na dan, kurja polt

Frazemi, ki izvirajo iz Biblije ali drugih religioznih besedil: *grd kot hudič, kot [sam] vrag, vroče kot v peklu*

Frazemi, ki izvirajo iz ljudske govornice ali miselnosti: *imeti [debel] krompir*

Iz romana *Krempin* smo izpisali 38 različnih frazemov. Opažamo, da med njimi prevladujejo frazemi, ki izvirajo iz vsakdanjega življenja in človekovih izkušenj (34 zbranih primerov), kar ne preseneča, saj so pri (mlajših) bralcih najlažji za razumevanje. Pri preostalih treh skupinah je namreč treba poznati biblijske zgodbe, zgodovino in mitologijo, da jih (mlajši) bralci lahko razumejo.

4.1.2 Frazemi glede na kvalifikatorje v *Slovarju slovenskih frazemov*

Stilno-zvrstni kvalifikatorji:

KNJIŽNO: *spraviti koga s pota*

POGOVORNO: *kuhati mulo, imeti [debel] krompir, kot [sam] vrag, mešati komu štrene*

NEUTRALNO: *priti na slab glas, priti na dan*

Ekspresivni kvalifikatorji:

EKSPRESIVNO: *biti v godlji, odnesti kaj v grob [s seboj], iméti [svóje] prste vmes, kot stréla z jásnega [nebá], jasno kot beli dan, močan kot vol, tla se zámájajo [pod nogami] komu, biti na milost in nemilost izgrožen komu, [níti] lasú ne skrivíti kómu, biti bogu za hrbtom, grd kot hudič, po mili volji, rdeč kakor mak, vedeti, koliko je ura, priti komu do živega, izgubiti glavo, tema kot v rogu, obraniti mirno kri, ne iméti pójma [o čém], narediti križ čez koga/kaj, lagati kot pes [teče], spraviti koga ob živce, igrati se s kom kot mačka z mišjo, prekrižati komu načrte, zganjati cirkus, vleči na ušesa, smola se ga drži, ima smolo, cel cirkus, vroče kot v peklu, kurja polt*

Časovno-frekvenčne oznake:

STARINSKO: *belíti si glávo [s čím]*

Med 38 zbranimi frazemi jih je velika večina označena s kvalifikatorjem ekspresivno, medtem ko so pogovorni, nevtralni, knjižni in starinski frazemi zastopani bistveno redkeje. Prevlada ekspresivnih frazemov ni presenetljiva, saj roman *Krempin* temelji na napetem, pustolovskem in fantastičnem dogajanju. Ekspresivni frazemi povečujejo izraznost pripovedi ter stopnjujejo občutke strahu, negotovosti, presenečenja in napetosti. Hkrati prispevajo k slikovitosti jezika in bralcu omogočajo intenzivnejše doživljanje dogajanja. Manjši delež pogovornih frazemov kaže na prizadevanje avtorice, da bi jezik približala mladim bralcem in ga naredila bolj naravnega ter vsakdanjega. Tovrstni frazemi prispevajo k večji prepričljivosti dialogov.

4.1.3 Oblika frazemov

Samostalniški frazemi: *cel cirkus, kurja polt*

Pridevniški frazemi: *grd kot hudič, močan kot vol, rdeč kakor mak*

Glagolski frazemi: *beliti si glávo [s čim], biti bogu za hrbtom, biti na milost in nemilost izročén komu, biti v godlji, imeti [debel] krompir, iméti [svóje] prste vmes, igrati se s kom kot mačka z mišjo, izgubiti glavo, jasno kot beli dan, kubati mulo, lagati kot pes [teče], mešati komu štrene, narediti križ čez koga/kaj, ne iméti pójma [o čém], [níti] lasú ne skrivíti kómu, odnesti kaj v grob [s seboj], ohraniti mirno kri, prekrižati komu načrte, priti komu do živéga, priti na dan, priti na slab glas, smola se ga drži, ima smolo, spraviti koga ob živce, spraviti koga s pota, tla se žamájejo [pod nogami] komu, vedeti, koliko je ura, vleči na ušesa, zganjati cirkus*

Prislovni frazemi: *kot [sam] vrag, kot stréla z jásnega [nebá], po mili volji, tema kot v rogu, vroče kot v peklu*

Prevlada glagolskih frazemov je povezana z naravo pripovednega besedila, saj ti frazemi izražajo dejanja, stanja, odnose in procese, ki so bistveni za razvoj zgodbe. Neposredno prikazujejo dogajanje, konflikte in odnose med književnimi osebami. Pridevniški frazemi imajo predvsem opisno funkcijo. Z njimi avtorica nazorno poudarja telesne ali zunanje lastnosti oseb in pojavov. Ker temeljijo na primerjavi, povečujejo slikovitost pripovedi in bralcu omogočajo lažjo predstavo o opisanem. Prislovni frazemi dopolnjujejo glagolsko dogajanje z izražanjem načina, stopnje ali okoliščin dejanja. Njihova funkcija je predvsem stopnjevanje izraznosti, saj poudarjajo intenzivnost, nenadnost ali posebne okoliščine dogajanja.

4.1.4 Vloga frazemov v romanu *Kremplin*

V romanu *Kremplin* imajo frazemi pomembno slogovno in pomensko vlogo. Prispevajo k večji izraznosti jezika, pomagajo pri oblikovanju likov, prikazujejo njihova čustva ter stopnjujejo napetost in dogajalno dinamiko:

- Izražanje čustvenega stanja oseb: s frazemom *kurja polt* avtorica prikazuje občutke strahu, groze in nelagodja ob spominu na pretekle dogodke. Podobno frazemi *spraviti koga ob živce*, *izgubiti glavo*, *obraniti mirno kri* in *rdeč kakor mak* ponazarjajo različna intenzivna čustvena stanja, kot so razburjenost, panika, prisebnost ali jeza. Bralec si tako lažje predstavlja notranje doživljanje književnih oseb.
- Karakterizacija likov: frazemi pomagajo razkrivati značajske lastnosti oseb in njihove medsebojne odnose. Na primer frazem *igrati se s kom kakor mačka z mišjo* prikazuje oblasten in manipulativen značaj negativnega lika, medtem ko frazem *lagati kot pes* razkriva samokritičen in iskren odnos pripovedovalca do sebe. Tudi frazem *kuhati mulo* kaže na užaljenost in trmo pripovedovalca.
- Ustvarjanje napetosti in občutka nevarnosti: to vlogo imajo frazemi *biti v godlji*, *tla se zamajajo pod nogami*, *spraviti koga s poti*, *kot strela z jasnega* in *jasno kot beli dan*. Z njihovo pomočjo avtorica poudarja nevarne, nepredvidljive ali odločilne trenutke zgodbe.
- Opisovanje okoliščin in vzdušja: frazem *vroče kot v pekl* stopnjuje občutek neznosne vročine, *tema kot v rogu* poudarja popolno temo, *biti bogu za hrbtom* pa prikazuje odmaknjenost kraja. Takšni izrazi omogočajo nazornejše predstavljanje dogajalnega prostora.
- Humor, ironija in pogovornost: v to skupino sodijo *cel cirkus*, *zganjati cirkus*, *kot sam vrag* in *imeti krompir*. Ker so to vsakdanji in pogovorni izrazi, približujejo pripoved mladim bralcem ter ustvarjajo bolj sproščen ton tudi v napetih prizorih.
- Odnosi moči in življenjske okoliščine likov: frazem *biti na milost in nemilost prepuščen komu* poudarja nemoč in odvisnost posameznika, medtem ko frazem *prekrižati komu načrte* kaže na konflikt med osebami. Frazem *imeti svoje prste vmes* pa opozarja na prikrito delovanje in vpliv določenega lika na dogodke.

4.2 Roman *Lažniva Suzi* (1997)

Zgodba se začne približno mesec dni pred koncem Suzinega osnovnošolskega izobraževanja: njen učni uspeh je porazen, nima delovnih navad, sošolec Zoran, njena velika ljubezen, je zaljubljen v drugo sošolko. Analitični del zgodbe razkrije, kako se Suzi sploh znajde v takšnem položaju. Na začetku sedmega razreda, torej pred manj kot dvema letoma, se Suzi prešola na osnovno šolo, ki jo trenutno obiskuje. Da bi zbudila pozornost sošolcev, začne lagati o svojem življenju: o bogastvu (v resnici živijo v majhnem stanovanju brez kopalnice), o pomembnosti in karieri svojih staršev (starša sta v resnici manj izobražena in opravljata slabo plačane poklice), o fantu in svojih spolnih izkušnjah (v resnici nima fanta in spolnih izkušenj). Sošolka jo po naključju razkrinka in od takrat je Suzi izločena. V srednji šoli, kjer je nihče ne pozna, začetek pouka zaznamuje z načrtom novega življenja, ki se ji ga nekaj časa uspe držati. Tragikomična je tudi njena ljubezen z Matjažem; zaradi laži njuna zveza razpade, in to prav na dan, ko Suzi umre oče. Žalostna, osramočena in osamljena vidi rešitev v samomoru, a jo pravočasno najde mama. Zgodba se zaključi julija, ko pride Suzi iz bolnišnice in se ji sredi Ljubljane nenadoma zazdi življenje lepo: z Matjažem sta prijatelja, kljub dolgemu izostanku od pouka ima le en popravni izpit, njena gledališka skupina je dosegla drugo mesto.

Roman načenja vprašanja, ki so se v slovenski mladinski literaturi ob koncu drugega tisočletja komajda začela pojavljati; za tem proznim delom je nastala množica socialno-psiholoških romanov, s katerimi doseže mladinska literatura detabuizacijo. Suzi je natančno izrisan književni lik, postavljen v realno mestno okolje, ki zaradi nevzdržnih socialnih razmer in odtujenega odnosa med družinskimi člani beži v laži, te pa se izkažejo za njeno največjo težavo (Haramija 2009: 105–106).

4.2.1 Izvor frazemov

Frazemi, ki izvirajo iz vsakdanjega življenja in človekovih izkušenj: *beseda gre komu težko z jezika, cel cirkus, debela laž, dobiti koga na laži, držati gobec, držati jezik (za zobmi), glavni adut, gledanje [kómu] skozi prste, guliti šolske klopi, imeti koga/kaj na piki, izogniti se komu v velikem loku, izživati usodo, kot kup nesreče, kri je šinila komu v glavo, kuhati mulo, mamin sinček, mladi umetnik je že večkrat opozoril nase, na vse pretege, nagnati strah v kosti, naj le pride, da mu povem svoje, nakopati si kaj na glavo, ne črhniti niti besede, ne imeti pojma, nimam živcev, da bi to gledal, nos se je povetil komu, pijan kot klada, odnesti pete, počiti od smeha, pod nobenim pogojem ne pridem, pod petami gori komu, ponuditi komu roko, poslednja, zadnja ura je*

prišla, prisoli mu eno okrog ušes, priti k sebi, priti na dan, priti na svoj račun, razbliniti se kot milni mehurček, spraviti koga ob živce, spraviti koga s sveta, stisniti rep med noge, ubiti dve muhi na en mah, valjati se od smeha, vleči na ušesa, vsaka stvar je na svojem mestu, vzeti komu življenje, za vsako ceno, zbrala se je smetana [česa], zdrav kot riba, zganjati cirkus, z vsemi silami, z vsemi žvabami namažan, želodec se vzdigne komu

Frazemi, ki izvirajo iz Biblije ali drugih religioznih besedil: *nositi svoj križ*

Frazemi zgodovinskega izvora: *vleči koga za nos*

Frazemi, ki izvirajo iz ljudske govorice ali miselnosti: *tiba voda*

Analiza izvora kaže, da večina zbranih frazemov izhaja iz vsakdanjega življenja, ljudskih predstav, konkretnih izkušenj in opazovanja okolja. Takšni frazemi so mladim bralcem blizu, saj izhajajo iz vsakdanjih življenjskih situacij in govornega jezika. Znova je opazna odsotnost frazemov, ki bi izvirali iz antične mitologije, klasične književnosti ali zgodovinskih dogodkov. Prav tako je malo frazemov s prepoznavnim svetopisemskim ozadjem. To kaže, da avtorica posega predvsem po frazemih, ki so del sodobne splošne jezikovne rabe in so mlademu bralcu brez posebnega kulturnega ali zgodovinskega predznanja lahko razumljivi.

4.2.2 Frazemi glede na kvalifikatorje v *Slovarju slovenskih frazemov*

Stilno-zvrstni kvalifikatorji:

POGOVORNO: *dobiti koga na lažj, guliti šolske klopi, kuhati mulo, nakopati si kaj na glavo, priti k sebi, priti na svoj račun*

NEVTRALNO: *priti na dan*

Ekspresivni kvalifikatorji:

EKSPRESIVNO: *beseda gre komu težko z jezika, cel cirkus, debela laž, držati jezik (za zobmi), glavni adut, glédanje [kómu] skozi prste, imeti koga/kaj na piki, izogniti se komu v velikem loku, izživati usodo, kot kup nesreče, kri je šnila komu v glavo, mladi umetnik je že večkrat opozoril nase, na vse pretege, nagnati strah v kosti, naj le pride, da mu povem svoje, ne črhniti niti besede, ne iméti pójma, nimam živcev, da bi to gledal, nos se je povsil komu, nositi svoj*

križ, odnesti pete, pijan kot klada, počiti od smeha, pod nobenim pogojem ne pridem, pod petami gori komu, ponuditi komu roko, poslednja, zadnja ura je prišla, prisoli mu eno okrog ušes, razbliniti se kot milni mehurček, spraviti koga ob živce, stisniti rep med noge, tiba voda, ubiti dve mubi na en mah, valjati se od smeha, vleči koga za nos, vleči na ušesa, vsaka stvar je na svojem mestu, vzeti komu življenje, za vsako ceno, zbrala se je smetana [česa], zdrav kot riba, zganjati cirkus, z vsemi silami, z vsemi žavbami namažan, želodec se vzdigne komu

EKSPRESIVNO, OLEPŠEVALNO: *spraviti koga s sveta*

IRONIČNO: *mamin sinček*

NIZKO: *držati gobec*

Tudi v romanu *Lažniva Suzi* prevladujejo frazemi, ki so v *Slovarju slovenskih frazemov* označeni s kvalifikatorjem ekspresivno. Tovrstni frazemi prispevajo k večji izraznosti pripovedi ter učinkovito prikazujejo čustveno doživljanje glavne junakinje. Frazemi, kot so *spraviti koga ob živce, kot kup nesreče, želodec se vzdigne komu, nagnati strah v kosti, vleči koga za nos* in *valjati se od smeha*, poudarjajo intenzivna čustvena stanja, medosebne konflikte, zadrego, strah, veselje in razočaranje.

4.2.3 Oblika frazemov

Samostalniški frazemi: *cel cirkus, debela laž, glavni adut, glédanje [kómu] skozi prste, mamin sinček, poslednja, zadnja ura je prišla, tiba voda, zbrala se je smetana [česa]*

Pridevniški frazemi: *pijan kot klada, zdrav kot riba, z vsemi žavbami namažan*

Glagolski frazemi: *beseda gre komu težko z jezika, dobiti koga na laži, držati gobec, držati jezik (za zobmi), guliti šolske klopi, imeti koga/ kaj na piki, izogniti se komu v velikem loku, izživati usodo, kri je šinila komu v glavo, kubati mulo, mladi umetnik je že večkrat opozoril nase, nagnati strah v kosti, naj le pride, da mu povem svoje, nakopati si kaj na glavo, ne črbniti niti besede, ne imeti pójma [o čém], nimam živcev, da bi to gledal, nos se je povetil komu, nositi svoj križ, odnesti pete, počiti od smeha, pod petami gori komu, ponuditi komu roko, prisoli mu eno okrog ušes, priti k sebi, priti na dan, priti na svoj račun, razbliniti se kot milni mehurček, spraviti koga ob živce, spraviti koga s sveta, stisniti rep med noge, ubiti dve mubi na en mah, valjati se od smeha, vleči koga za nos, vleči na ušesa, vsaka stvar je na svojem mestu, vzeti komu življenje, zganjati cirkus, želodec se vzdigne komu*

Prislovni frazem: *kot kup nesreče, na vse pretege, pod nobenim pogojem ne pridem, za vsako ceno, z vsemi silami*

Besednovrstna razvrstitev kaže prevlado glagolskih frazemov. Ti izražajo dejanja, odnose in psihološka stanja književnih oseb, na primer *vleči koga za nos, kuhati mulo, držati jezik za zobmi, dobiti koga na laži, izogniti se komu v velikem loku in nakopati si kaj na glavo*. Ker je roman osredotočen na razvoj glavne junakinje in njene odnose z okolico, glagolski frazemi učinkovito podpirajo dinamičnost pripovedi.

4.2.4 Vloga frazemov v romanu *Lažniva Suzi*

Analiza zbranih frazemov v romanu *Lažniva Suzi* kaže, da imajo pomembno vlogo pri oblikovanju glavne junakinje, prikazovanju njenih stisk ter ustvarjanju humornega in mladostniškega tona pripovedi:

- Karakterizacija glavne junakinje Suzi: že naslov romana napoveduje osrednjo značajsko lastnost – laganje. To potrjujejo frazemi, kot so *debela laž, vleči koga za nos, dobiti koga na laži in ne imeti pojma*. Z njihovo pomočjo avtorica prikazuje Suzi kot dekle, ki si izmišlja zgodbe, da bi prikrila družinske težave in si pridobila občudovanje vrstnikov. Frazemi tako razkrivajo njeno negotovost, potrebo po sprejetosti in postopno osebnostno dozorevanje.
- Čustvena stanja in notranje doživljanje likov: frazemi *kri ji je šinila v glavo, nos se je povetil, kot kup nesreče, želodec se ji je dvignil, priti k sebi in beseda ji je šla težko z jezika* ponazarjajo zadrego, sram, žalost, strah, razočaranje in notranje boje. Bralec prek njih lažje razume psihološko stanje junakov in njihove odzive na različne življenjske situacije.
- Prikaz medosebnih odnosov in konfliktov: to vlogo imajo frazemi *spraviti koga ob živce, povedati komu svoje, ponuditi komu roko, držati jezik za zobmi, kuhati mulo, imeti koga na piki in stisniti rep med noge*. Z njimi avtorica prikazuje prijateljstva, rivalstva, zamere, prepire in sprave med mladostniki ter njihovimi starši in učitelji.
- Ustvarjanje humorja in raba pogovornega jezika: frazemi *počiti od smeha, valjati se od smeha, zganjati cirkus, cel cirkus, z vsemi žavbami namažan, mamin sinček in guliti šolske klopi* izvirajo iz vsakdanjega jezika mladih ter prispevajo k sproščenosti in zabavnosti pripovedi. Zaradi njih so dialogi bolj naravni in prepričljivi.
- Prikazovanje družinskih in socialnih problemov, ki jih Suzi skuša prikriti z izmišljenimi zgodbami. Frazemi *pijan kot klada, nositi svoj križ, nagnati strah v kosti*,

nakopati si kaj na glavo in *vzeti si življenje* opozarjajo na resnejše teme romana, kot so alkoholizem, družinske stiske, občutki nemoči in duševne težave. S tem roman presega zgolj humorno pripoved in odpira pomembna družbena vprašanja.

- Stopnjevanje napetosti in pričakovanja: s frazemi *priti na dan*, *pod petami gori komu*, *za vsako ceno*, *izživati usodo* in *glavni adut* avtorica poudarja odločilne trenutke zgodbe ter bralca spodbuja k nadaljnjemu spremljanju dogajanja.
- Prikazovanje mladostniške zaljubljenosti in odraščanja: frazemi *imeti koga na piki*, *priti na svoj račun*, *zdrav kot riba* ter različni izrazi zadrege in sramu spremljajo Suzijino odkrivanje ljubezenskih odnosov in oblikovanje samopodobe. S tem prispevajo k osrednji temi romana – prehodu iz otroštva v mladostništvo.

4.3 Zbirka *Anica*

Gre za zbirko realističnih pripovedi, ki izhajajo pod skupnim naslovom *Anica*: *Anica in materinski dan* (2001), *Anica in grozovitež* (2001), *Anica in zajčke* (2001), *Anica in športni dan* (2003), *Anica in velike skrbi* (2003), *Anica in velika skrivnost* (2004) ter *Anica in počitnice* (2005). Avtorica v zbirki opozarja na težave, s katerimi se srečuje glavni literarni lik, osemletna Anica (Haramija 2005: 32). Anica si v zgodbah nabira različne izkušnje z ljudmi in dogodki iz svoje okolice: kako premagati strah ali žalost, kako se upreti nasilnežu ipd. Ilustrirane knjige iz te zbirke so oblikovno prilagojene bralcem v začetnem bralnem obdobju, tj. prvem triletju osnovne šole. Za zbirko *Anica* je Desa Muck petkrat zapovrstjo prejela nagrado moja najljubša knjiga. Njena mladinska dela so bila v začetku njenega ustvarjanja sicer namenjena mladostnikom, kasneje pa je s serijo knjig o Anici Pivnik dosegla predvsem generacijo bralcev začetnikov. Popularnost knjižne serije se je ponovno razplamtela jeseni 2008, ko je Televizija Slovenije začela predvajati nanizanke, posnete po knjižni seriji *Anica* (Haramija 2009: 97–99).

4.3.1 *Anica in zajček* (2001)

V tej zgodbi se Desa Muck dotakne občutljive teme smrti. Ker otroci smrt težko razumejo, prikaže avtorica smrt hišnega ljubljence, kar Anici pomaga razumeti človeško smrt. Anica, ki dobi zajčka, hišnega ljubljence, se nanj močno naveže. A kmalu Puh zboli, niti veterinar mu ne more pomagati, nato pogine. Šele ob prebolevanju Puhijeve smrti začne Anica dojemati, kako hudo mora biti prijatelju

Jakobu, ki mu je umrla mama, ko je bil star pet let. Takrat se prvič zares z njim pogovarja o materini smrti, saj prej niti ni vedela, kaj naj mu reče. Na koncu Anica napiše pismo Puhiju, v katerem izpove svojo žalost (Haramija 2009: 100).

4.3.1.1 Frazemi glede na izvor

Vsi trije zbrani frazemi izvirajo iz vsakdanjega življenja in človekovih izkušenj: *kdó gá [pa, rés] píbne, iti na živce komu, oditi s povešenim nosom*.

Frazemi glede na kvalifikatorje v *Slovarju slovenskih frazemov*

Vsi frazemi so označeni s kvalifikatorjem ekspr.: *kdó gá [pa, rés] píbne, iti na živce komu, oditi s povešenim nosom*.

4.3.1.3 Oblika frazemov

Samostalniški frazemi: /

Pridevniški frazemi: *kdó gá [pa, rés] píbne*

Glagolski frazemi: *iti na živce komu, oditi s povešenim nosom*

Prislovni frazemi: /

4.3.2 *Anica in velike skrbi* (2003)

Zgodba upoveduje temo medvrstniškega nasilja; avtorica poskuša nagovoriti otroke, da je treba o nasilju in nasilnežih takoj povedati odraslim. Anici in njenim prijateljem Jakobu, Metki, Helenci in tudi drugim otrokom namreč Brenclj ne bi mogel tako dolgo groziti in jim jemati denar, če bi staršem in učiteljem povedali o njegovem izsiljevanju. Anica se Brenclju najprej zoperstavi, čeprav jo drugi otroci svarijo, da je nevaren, a potem postane strah tudi njo; postane žrtev izsiljevalca. Ko nekega dne babica ne najde Jakoba, je Anica prepričana, da mu je Brenclj kaj storil. Takrat pove staršem, kaj se dogaja. Zgodba se za Anico in njene prijatelje srečno izteče: Brenclju poskušajo pomagati odgovorne osebe, v šoli ga učitelji ves čas nadzorujejo in pazijo na druge učence, starši so postali pozorni na nasilje (Haramija 2009: 101).

4.3.2.1 Izvor frazemov

Frazemi, ki izvirajo iz vsakdanjega življenja in človekovih izkušenj: *bled kot stena, debelo pogledati, nakopati si kaj na glavo, ne izpusti ga iz oči, ne črhniti niti besede, ne prestano ga ima na očeh, poceni jo odnesti, pojavil se je pred nami, kot bi pognal iz tal, priti komu na ušesa, priti na dan, rade volje narediti, spraviti koga s sveta, vdreti se v zemljo*

4.3.2.2 Frazemi glede na kvalifikatorje v *Slovarju slovenskih frazemov*

Stilno-zvrstni kvalifikatorji:

POGOVORNO: *nakopati si kaj na glavo, poceni jo odnesti*

NEUTRALNO: *priti na dan*

Ekspresivni kvalifikatorji:

EKSPRESIVNO: *bled kot stena, debelo pogledati, ne črhniti niti besede, ne izpustiti ga iz oči, ne prestano ga ima na očeh, pojavil se je pred nami, kot bi pognal iz tal, priti komu na ušesa, rade volje narediti, vdreti se v zemljo*

EKSPRESIVNO, OLEPŠEVALNO: *spraviti koga s sveta*

4.3.2.3 Oblika frazemov

Samostalniški frazemi: /

Pridevniški frazemi: *bled kot stena*

Glagolski frazemi: *debelo pogledati, nakopati si kaj na glavo, ne črhniti niti besede, ne izpustiti ga iz oči, ne prestano ga ima na očeh, pojavil se je pred nami, kot bi pognal iz tal, rade volje narediti, vdreti se v zemljo, poceni jo odnesti, priti komu na ušesa, priti na dan, spraviti koga s sveta*

Prislovni frazemi: /

4.3.3 *Anica in velika skrivnost* (2004)

V tej zgodbi avtorica zelo tenkočutno opisuje skrivnost Božička. Tretješolka Špela je v šoli rekla, da Božička ni, a sta Jakob in Anica ugotovila, da je, le tega nista razumela, zakaj je Božiček tako krivičen, da revnim otrokom prinese manjša darila ali pa sploh nič, čeprav so pridni. Ena od revnih otrok, ki jih Anica pozna, je njena sošolka Marica, zato ji z Jakobom kupita darilo in ga nastavita pred njena vrata. Marica, ki je zmeraj dobivala darila le od preoblečenega Božička na proslavi, je naslednji dan navdušena pripovedovala, da ga je videla, ko ji je prinesel darilo. Anica in Jakob sta vedela, da se ne smeta izdati, ker bi vse pokvarila, hkrati pa sta odkrila veliko skrivnost (Haramija 2009: 102).

4.3.3.1 Izvor frazemov

Frazemi, ki izvirajo iz vsakdanjega življenja in človekovih izkušenj: (*braniti*) *z vsemi silami, imeti polne roke dela, kričati na vse grlo, kuhati mulo, na ves glas, on je dobrega srca, po njem je, postalo mu je tesno pri srcu, rojiti po glavi, zapičiti pogled v koga, zdaj mu je lažje pri srcu*

4.3.3.2 Frazemi glede na kvalifikatorje v *Slovarju slovenskih frazemov*

Stilno-zvrstni kvalifikatorji:

POGOVORNO: *kuhati mulo*

Ekspresivni kvalifikatorji:

EKSPRESIVNO: (*braniti*) *z vsemi silami, imeti polne roke dela, kričati na vse grlo, na ves glas, on je dobrega srca, po njem je, postalo mu je tesno pri srcu, rojiti po glavi, zapičiti pogled v koga, zdaj mu je lažje pri srcu*

4.3.3.3 Oblika frazemov

Samostalniški frazemi: /

Pridevniški frazemi: *imeti polne roke dela, on je dobrega srca, po njem je*

Glagolski frazemi: *kričati na vse grlo, kuhati mulo, postalo mu je tesno pri srcu, rojiti po glavi, zapičiti pogled v koga, zdaj mu je lažje pri srcu*

Prislovni frazemi: *(braniti) z vsemi silami, na ves glas*

Tudi v treh knjigah iz zbirke *Anica* izvor frazemov kaže izrazito navezanost na vsakdanje življenje. Večina frazemov izhaja iz družinskih odnosov, šolskega okolja, telesnih občutkov, dela in vsakdanjih opravil. Izbira frazemov ustreza ciljni skupini bralcev in prispeva k preprostosti, slikovitosti ter dostopnosti pripovedi.

Prevladujejo ekspresivni frazemi, čeprav je njihova izraznost prilagojena mlajšemu bralcu. Frazemi, kot so *bled kot stena, debelo pogledati, kuhati mulo, iti komu na živce, pri srcu mu je tesno, lažje pri srcu* in *kričati na vse grlo*, nazorno prikazujejo otrokova čustva, odzive in doživljanje vsakdanjih dogodkov. Njihova funkcija je predvsem čustvena in opisna, saj pomagajo mlademu bralcu razumeti notranji svet književnih oseb.

Po besednovrstni zgradbi prevladujejo glagolski frazemi. Ti izražajo različna dejanja, stanja in odnose med osebami, npr. *imeti polne roke dela, priti komu na ušesa, ne črbiti niti besede, imeti koga na očeh, nakopati si kaj na glavo* in *rojiti po glavi*. Ker zgodbe temeljijo na vsakdanjih otroških izkušnjah, prijateljstvu, družinskih odnosih in manjših življenjskih preizkušnjah, glagolski frazemi učinkovito podpirajo razvoj dogajanja.

4.3.4 Vloga frazemov v zbirki *Anica*

Analiza frazemov v knjigah *Anica in velike skrbi*, *Anica in zajček* ter *Anica in velika skrivnost* pokaže, da imajo pomembno vlogo pri oblikovanju otroškega doživljanja sveta, prikazovanju čustev ter približevanju pripovedi mlademu bralcu:

- Izražanje čustvenih stanj književnih oseb: v knjigah se pogosto pojavljajo frazemi, ki ponazarjajo strah, žalost, skrb, začudenje, veselje ali olajšanje. Takšni so na primer *bled kot stena, debelo pogledati, pri srcu mu je tesno, lažje pri srcu, s povešenim nosom, kuhati mulo* in *na ves glas*. Z njihovo pomočjo avtorica nazorno prikaže otrokova občutja in notranje doživljanje.
- Karakterizacija likov: frazemi razkrivajo značajske lastnosti oseb in njihove odnose do drugih. Tako frazem *dobrega srca* poudarja Aničino sočutnost in pripravljenost pomagati drugim, *kuhati mulo* kaže na užaljenost ali trmo

- posameznega lika, *ti ga pa res pibneš* pa opozarja na Aničino domišljijo in vztrajnost. S pomočjo frazemov postanejo književne osebe prepričljivejše.
- Prikaz prijateljskih in družinskih odnosov: to vlogo imajo frazemi *iti komu na živce*, *ne črhniti niti besede*, *priiti komu na ušesa*, *imeti koga na očeh* in *ponuditi pomoč*. Z njimi avtorica prikazuje odnose med otroki, starši, sorojenci in prijatelji ter poudarja pomen zaupanja, sodelovanja in medsebojne podpore.
 - Ustvarjanje napetosti in občutka ogroženosti v knjigi *Anica in velike skrbi*. Frazemi *spraviti koga s sveta*, *nakopati si kaj na glavo*, *pojavit se kot bi zrasel iz tal*, *udreti se v zemljo* in *ne spustiti koga z oči* poudarjajo Aničin strah pred nasilnim vrstnikom ter njeno zaskrbljenost za prijatelje in psa. S tem avtorica bralca pritegne in stopnjuje zanimanje za razplet zgodbe.
 - Žalost, razočaranje in tolažba v knjigi *Anica in zajček*, ko gre za izgubo domače živali. Frazema *iti komu na živce* in *oditi s povešenim nosom* pomagata prikazati medosebne odnose in odzive likov v čustveno zahtevnih trenutkih.
 - Prikaz otrokovega moralnega razvoja, sočutja in razmišljanja o socialnih razlikah v knjigi *Anica in velika skrivnost*. Frazemi *rojiti po glavi*, *braniti z vsemi silami*, *pri srcu mu je tesno*, *biti dobrega srca* in *lažje pri srcu* spremljajo Aničino notranje doživljanje ter skrb za revno sošolko. Z njihovo pomočjo avtorica poudarja vrednote, kot so dobrota, empatija in pomoč ljudem v stiski.

Sklenemo lahko, da frazemi v zbirki *Anica* niso uporabljeni le kot slogovno sredstvo, temveč imajo pomembno vlogo pri prikazovanju otroškega sveta. Prispevajo k izražanju čustev, oblikovanju književnih oseb, prikazu medosebnih odnosov in posredovanju pomembnih življenjskih vrednot. Zaradi njihove slikovitosti in razumljivosti je pripoved bližja mlademu bralcu in učinkovitejša pri posredovanju idejnega sporočila besedila.

5 Zaključek

V pričujočem prispevku smo analizirali frazeme v izbranih delih Dese Muck. Največ frazemov, tj. 54, smo jih izpisali iz romana *Lažniva Suzj*, 38 iz romana *Kremplin*, precej manj pa smo jih zasledili v treh knjigah iz zbirke *Anica*, kar je zagotovo povezano z obsegom besedil – zgodbe so bistveno krajše – in ciljno publiko; zbirka *Anica* je namreč namenjena mlajšim bralcem.

Po izvoru večina frazemov izhaja iz vsakdanjega življenja, medtem ko so frazemi bibličnega, antičnega ali zgodovinskega izvora redki. Takšna izbira je prilagojena mlademu bralcu, saj omogoča dobro razumljivost, hkrati pa ohranja slikovitost in izrazno moč jezika.

Na podlagi razporeditve po kvalifikatorjih lahko sklenemo, da Desa Muck pri oblikovanju pripovedi daje prednost ekspresivnim frazemom, saj ti učinkovito podpirajo napeto dogajanje, karakterizacijo likov in čustveno dinamiko romana. Manjši delež pogovornih frazemov dodatno prispeva k naravnosti jezika, medtem ko so nevtralni, knjižni in starinski frazemi uporabljeni le občasno.

V vseh analiziranih besedilih prevladujejo glagolski frazemi. Takšna razporeditev potrjuje, da frazemi v romanu niso namenjeni opisovanju oseb ali predmetov, temveč predvsem prikazovanju dejanj, odnosov in čustvenega dogajanja. Zato glagolski frazemi predstavljajo osrednji del frazeološkega gradiva in pomembno prispevajo k dinamiki ter pripovedni živosti romana.

Desa Muck frazemov ne uporablja zgolj za poživitev jezika, ampak jih dosledno prilagaja starosti bralca in tematiki posameznega dela. V *Kremplinu* tako prevladujejo frazemi, povezani s strahom, nevarnostjo in fantastičnim dogajanjem, v romanu *Lažniva Suži* pa frazemi, povezani z medosebnimi odnosi, laganjem, čustvenimi stiskami in odraščanjem. Iz zbranega gradiva je razvidno, da imajo frazemi v zbirki *Anica* nekoliko drugačno vlogo kot v omenjenih romanih. Ker so knjige namenjene mlajšim bralcem, prevladujejo frazemi, povezani z otroškim doživljanjem sveta, čustvi, prijateljstvom, družino in vsakdanjimi težavami. Frazemi so večinoma preprosti, slikoviti in blizu vsakdanjemu govoru otrok.

Analiza je pokazala, da frazemi v mladinski književnosti niso zgolj sredstvo za jezikovno popestritev besedila, temveč pomemben element književnega izraza. S svojo ustaljeno obliko in prenesenim pomenom prispevajo k večji slikovitosti, ekspresivnosti in prepričljivosti pripovedi. Pomagajo pri oblikovanju književnih oseb, prikazovanju njihovih odnosov in občutij ter omogočajo, da bralec dogajanje doživlja bolj intenzivno. Poseben pomen imajo frazemi tudi z vidika jezikovnega razvoja mladih bralcev. Ob branju se mladi srečujejo s stalnimi besednimi zvezami, ki bogatijo njihov besedni zaklad, razvijajo frazeološko zmožnost ter poglobljajo razumevanje prenesenih pomenov. Njihova raba zato ne prispeva le k estetski

vrednosti besedila, temveč tudi k jezikovnemu, spoznavnemu in čustvenemu razvoju mladih bralcev.

Zahvala

Prispevek je nastal v okviru projekta RINko: razvoj digitalnih kompetenc in temeljnih znanj računalništva in informatike v vrtcih (št. Projekta 303-50-2024/35), ki ga sofinancirajo Republika Slovenija, Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje in Evropska unija, Načrt za okrevanje in odpornost (NextGenerationEU).

Viri in literatura

- Željka FINK ARSOVSKI, 2006: Hrvatsko-slavenski rječnik poredbenih frazema. Zagreb: Knjigra.
- Dragica HARAMIJA, 2005: Pregled sodobne slovenske mladinske proze. Jezik in slovstvo 50/(3/4). 27–36.
- Dragica HARAMIJA, 2009: Sedem pisav. Maribor: Pedagoška fakulteta.
- Janez KEBER, 2011: Slovar slovenskih frazemov. Ljubljana: Založba ZRC.
- Martina KRIŽAJ ORTAR, Marja BEŠTER, Erika KRŽIŠNIK, 1994: Pouk slovenščine malo drugače. Trzin: Založba Different.
- Erika KRŽIŠNIK, 1998: Socialna zvrstnost in frazeologija. V: KRŽIŠNIK, Erika (ur.). XXXIV. seminar slovenskega jezika, literature in kulture, 29. 6. – 18. 7. 1998. Ljubljana: Seminar slovenskega jezika, literature in kulture pri Centru za slovenščino kot drugi/tuji jezik, 1998. 53–69.
- Aleksandra LUTAR IVANC, 2006: Album slovenskih književnikov. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Desa MUCK, 1996: Kremplin: romantična grozljivka. Celovec: Mohorjeva družba.
- Desa MUCK, 1997: Lažniva Suzi. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Desa MUCK, 2001: Anica in zajček. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Desa MUCK, 2003: Anica in velike skrbi. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Desa MUCK, 2004: Anica in velika skrivnost. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Igor SAKSIDA, 1998: Pošasti, v katere se bralec zaljubi. Otrok in knjiga 25/45. 107–109.
- Irena STRAMLJIČ BREZNIK, 1999: Prispevki iz slovenskega besedoslovja. Maribor: Slavistično društvo.
- Jože TOPORIŠIČ, 1973/74: K izrazju in tipologiji slovenske frazeologije. Jezik in slovstvo XIX./8. 273–279.
- Magdalena ZERONIKOVA, 2009: Barve v češki in slovenski frazeologiji. Brno. Filozoficka fakulta.

O avtorici

Tjaša Markežič (1986), doktorica znanosti s področja slovenskega jezikoslovja, se je po končanem študiju slovenskega jezika s književnostjo in zgodovine na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru zaposlila na Prvi gimnaziji Maribor kot profesorica slovenščine. Izsledke svojega pedagoškega dela je prikazala v več strokovnih sestavkih. Osrednje raziskovalno področje njenega znanstvenega dela pa je besedotvorje. Doslej je objavila več znanstvenih člankov in znanstvenih sestavkov v monografskih publikacijah. Je aktivna udeleženka tako znanstvenih kot strokovnih konferenc. V soavtorstvu je izdala v znanstveno monografijo predelano in aktualizirano doktorsko disertacijo.